Autor Guste Santini
Nedjelja, 05 Studeni 2000 15:12

Najave proračuna od 50 milijardi kuna su stvarnost. Apetiti pojedinih ministarstava su neuporedivo veći od spomenutih 50 milijardi kuna. Prepirke o tome koliko će se izdovojiti za pojedine namjene, odnosno koliko je koje ministarstvo na "restriktivnoj" orijentaciji nije nam poznato. Međutim, zbirni iznos zahtjeva za sredstvima od pojedinih vladinih resora, u narednoj godini, najbolje je definirao Premjer kada je eksplicite odredio visinu proračuna na cca 51 milijardu kuna. Tu je priča gotova oko veličine proračuna za 2001. godinu. **Argumentacija (čitaj: opravdanje) za predviđeni iznos proračuna jest činjenica da je njegov rast usporen da ne kažemo zaustavljen u odnosu na dinamiku kretanja proračuna za vrijeme prethodne vlasti.** To bi bilo otprilike sve relevantno za obranu veličine dogodišnjeg proračuna. Moglo bi se nadodati i cijeli niz drugih ograničavajućih činilaca zašto Vlada nije u stanje izaći pred Sabor sa manjim proračunom.

Ipak se još uvijek sve odvija po naslijeđenoj "partituri" i nema naznake novim kompozicijama. Da li će i koliko dugo privreda izdržati "staru politiku" ostaje da se vidi.

Zašto se nije ništa novog dogodilo. Naprosto zato što se nije ništa ozbiljno učinilo kako bi se stvorile pretpostavke da bi se smanjio proračun. Nasljeđe starog institucionalizirano putem raznih zakonskih prava je problem s kojim se Sabor morao ozbiljno pozabaviti. Međutim, on je nastavio ploviti naslijeđenim kursom (prethodne vlasti) ocjenjujući prethodnu vlast a ne stvarajući svoju Viziju buduće Hrvatske. Neki će reći pa nije prošla niti godina dana. Ja im odgovaram gospodo prošlo je skoro godinu dana i - u uvjetima ubrzanja(akceleracije); nelinearnog vremena - događanja od mjesec dana - govoreći kalendarski - može imati učinak cijele godine.

Što se je moglo učiniti. Ja sam na ovim stranicama nebrojno puta ukazao na niz problema koji su zahtjevali neuporedivo veću pažnju nego što im se posvećivalo. Zainteresirani čitalac može naći moje stavove na ovim stranicama ali i u mojoj zadnjoj knjizi: "Bespuća ekonomske politike" koja je izdata zahvaljujući Privrednom vjesniku.

Ipak moram da ponovim princip s kojim je morala započeti nova vlast. O čemu se radi? **Praksa mnogih zemalja koju je preuzela Hrvatska sastoji se najprije u izglasavaju rashoda pa potom Vlada predloži mehanizme prikupljanja potrebnih prihoda za izglasani proračun. Ja sam nekoliko puta ukazivao na opasnost takvog pristupa za zemlje u tranziciji, posebno za Hrvatsku. Inverzija pristupa, za koji se ja zalažem, sastoji se u određivanju poreznog kapaciteta privrede što, u konačnici, rezultira mogućim iznosom javnih prihoda koji osigurava proces reprodukcije. U drugom koraku može se, bar u prvoj aproksimaciji, pokazaati koji su učinci povećanja/smanjenja poreznog opterećenja na privredu. Na taj način Hrvatski državni sabor bi dobio jasni okvir u kojem se moraju javni rashodi kretati. Lokalno i regionalno kao i pojedine namjene dolaze na pozornicu osvijetljeni drugim reflektorima nego što je to slučaj kada se najprije odrede javni rashodi. To je Vlada mogla i morala učiniti.**

Nadalje, što se je događalo sa bankarskim sistemom u proteklom vremenu? Gdje (i zašto?) su utrošena sredstva od gotovo 50 milijardi kuna a Hrvatska (danas) nema svoje snažne

bankarske institucije. Zar zaista nikog ne interesira što se je moglo učiniti i što bi se dogodilo da je 50 milijardi investirano u moderniziaciju privredne strukture. "Večernji list" kao poseban slučaj je bio važniji nego događanja u bankarskom sistemu. Ovom komentar nije potreban.

Znatan dio javnih i državnih poduzeća ostvaruje gubitke. Što je učinjeno da se oni smanje? Zašto se ne želi shvatiti da mala i nerazvijena zemlja, kao što je to Hrvatska, mora respektirati mikroekonomiju bar s jednakom pažnjom kao i makroekonomiju.

Svijet nam upućuje jasne signale. Postoje politički signali sa ekonomskim učincima koji će se tek u narednom razdoblju preciznije eksplicirati. Međutim, postoje analize i upozorenja o učincima privrede i njenoj perspektivi u kratkom i srednjem roku. Ovo svakako nije moguće ignorirati.

Ja dodajem da li je prihvatljiv postojeći broj općina i gradova? Broj zaposlenih u državnim i paradržavnim institucijama su isuviše veliki teret za privredu Hrvatske. Tako npr. zdravstvo, nesporno bitni dio društvenog sistema, mora se definirati sukladno današnjem društvenom sistemu. To znači ozbiljnu reformu. Status quo više nije moguće održati. Postoje i primjedbe na sistem obrazovanja koje se također mora mjenjati. I tako dalje.

Gordijski čvor pred kojim se nalazi postojeća vlast nalažu Predsjedniku republike, Predsjedniku sabora i Predsjedniku vlade da javno iznesu stanje u Hrvatskoj, posebice u privredi, kako bi građani znali što ih čeka i kako bi postali svjesni da moraju platiti cijenu dosada učinjenog. Odugovlačenje poskupljuje izlaz iz krize i čini postojeću vlast suodgovrnom za stanje u privredi.

Nikako ne treba zaboraviti:
"URADIŠE SVEGA BIŠE UŠTEDIŠE JOŠ I VIŠE"